

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-29>

Коваль Олег, старший викладач кафедри методологій крос-культурних практик ХДАДМ, Харків, Україна

ДІАЛОГИ З РЕМБРАНДОМ: ВІЗУАЛЬНА ПАРАФРАЗА ОЛЕКСІЯ ЄСЮНІНА

Ключові слова: візуальна парафраза, Рембрандт, сучасне українське мистецтво, "Літера А".

Oleg Koval, senior lecturer at the Department of Methodologies of Cross-cultural practices of KhSADA, Kharkiv, Ukraine

DIALOGUES WITH REMBRANDT: A VISUAL PARAPHRASE BY OLEKSIY YESYUNIN

Abstract. This study is devoted to the artwork of artist Oleksiy Esyunin in the context of rethinking the experience of the "old masters", primarily Rembrandt, as a means of radical renewal of plastic and visual language, as processes of self-reflection. For the artist, it is more an attempt to stay in the field of plastic experiment as a means of updating the visual language.

Key word: visual paraphrase, Rembrandt, contemporary Ukrainian art, "Letter A".

Звернення до художнього досвіду «старих майстрів» XVII століття в сучасному образотворчому та візуальному мистецтві Харкова пов'язують з потребою радикального оновлення власної пластичної та візуальної мови сучасного мистця, з процесами його саморефлексії.

Увесь процес реактуалізації творчості художників «великого стилю», так званий «діалог з традицією» (перш за все – з Гойя, Латуром, Веласкесом, Рембрандтом та Караваджо), відбувається як навмисна стратегія transcreation ("переписування") відомого твору живопису як своєрідного семіотичного тексту. Це спроба його трансверсального причитування, своєрідний інтра-семіотичний переклад та намагання увійти у зону «невербального мистецтвознавства», не полишаючи при цьому зону прихованої вербальності. Для харків'ян подібна практика – в організації творчості. Згадаймо В.Єрмілова та Б. Косарева, які, звертаючись до «малих голландців», встали на шлях оновлення візуального мислення і ствердження імперативу натюрмортного та пейзажного жанру. І засоби вони обирали також «лінгвістичні» – аплікація, розкадровка, «вилучка», колаж, гібридизація іконічних, символічних та індексальних знаків. Сам акт такого перепису мислиться як акт прямої участі природної мови в утворенні новітніх візуальних структур.

Процес текстуалізації візуального твору у випадку візуальної парафрази базується на засадах природнього сприйняття художнього простору, що має цілком дискретний характер, який підлягає законам ритму та знаковим засадам співставлення символізуючого та символізуємого. Традиційні пластична та лінгвістична свідомість мистця зливаються у монтажні форми, в яких імплікована у внутрішню візуальну форму вербальність уможливує розуміння твору мистецтва як прояв незамкненої системи, відкритої до змістовного згущення знаків, що набирають статусу нелінійного функціонування. Ставлення мистця до запозичуваного твору відбувається на дискурсивних засадах: він відбирає окремий твір у якості завершеного візуального тексту, в якому виокремлює певні типи знаків, що підлягають подальшому асоціюванню та монтажу, звідси й подальша полісемантичність мистецького повідомлення.

Для Олексія Єсюніна його засоби “прочитування” твору Рембрандта, перш за все “Урока доктора Тюльпа”, є засобом проблематизації самої пластичної мови, пристосування її природної органіки до метарефлексивної функції природної мови, що приймає участь у розбудові візуального тексту. Балансуючи на шкалі: копія – цитатія – парафраза – аналітична інтерпретація (студія, етюд, опус) – самостійний візуальний текст-гібрид», він впевнено рухається в бік абсолютного стирання кордонів між претекстом та новим мистецьким повідомленням, яке стає втіленням нової пластичної та візуальної цілості. Харківський мистець тяжіє до схематизації форми та такого проєкційного методу, коли моделюється та експресивізується сам зображальний простір картини.

Автор намагався схематизувати формотворчі засади портретної пластики Рембрандта, не втрачаючи площинно-проєкційної сутності свого власного методу по ствердженню зображальної площини «як геометричної моделі простору картини» (О. Шило), утім набуваючи непересічного когнітивного заострення закладених у твір культурних смислів.

Цьому сприяють дві обставини: вдале трансавангардне “транскрибування” рембрандтівських зображальних схем та їх індивідуальна пластична корекція; неймовірна експресія кольору та впливова й доказово вибудована пластична фактурність творів, що входять в єсюнінський цикл; відчутна й заострена просторовість та вміння вправлятися мазком як каліграфічним стилосом, що утворює незнану раніше ідеограму й міфограму.

Не втрачаючи головного, Олексій Єсюнін подвоює субординацію фігур, підсилює синестетично вираженим кольором драматизм сцени та досягає неймовірної єдності групового портрету. Експресивне мерехтіння кольорових та лінійно-площинних ритмів відбивається відлунням візуальних рикошетів і досягає неймовірної текстуральності усього візуально-пластичного циклу.

В цілому харківська візуальна парафраза є словником трансформацій зображальних схем “старого мистецтва”, що тримаються на незліченних лінгвістичних входженнях у структури візуального тексту і є свого роду «імаготекстом» нового, персоналізованого та інтермедіального стилю образотворчості.